

O'QUV JARAYONINI TASHKIL ETISH VA TAHLIL ETISHDA O'QITUVCHINING PEDAGOGIK MAHORATI, IJODKORLIGI

Ahmadjonova Ma'muraxon Ne'matovna

Yursunbekov Ilhomjon Usmonbekovich

Eraliyeva Shirmonoy Nuraliyevna

Farg'ona shahar kasb-hunar maktabi o'qituvchilari

Annotatsiya. Ushbu maqolada ta'lim tashkilotlarida o'qituvchilar o'rtasida pedagogik mahorat va ijodkorlikning muhim roli ko'rib chiqilgan. Keng qamrovli adabiyotlarni ko'rib chiqish orqali ushbu xususiyatlarni rivojlantirishning turli usullari ko'rib chiqiladi. Tadqiqotda pedagogik mahorat va ijodkorlikning o'quv jarayoniga ta'sirini o'rganish uchun sifatli tahlil qo'llaniladi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, ushbu fazilatlarni rivojlantirish talabalarning faolligini, o'quv natijalarini va umumiy ta'lim samaradorligini oshiradi. Munozara amaliy natijalarni o'rganadi va pedagogik mahorat va ijodkorlikni o'qitish amaliyotiga qo'shish bo'yicha takliflar beradi.

Kalit so'zlar: pedagogik mahorat, ijodkorlik, o'quv jarayoni, o'qituvchilarni tashkil etish, o'quvchilarni jalb qilish, o'quv natijalari.

Pedagogik mahorat va ijodkorlik dinamik va qiziqarli o'quv muhitini yaratishga intilayotgan o'qituvchilar uchun ajralmas atributlardir. Bugungi tez rivojlanayotgan ta'lim landshaftida o'qituvchilar nafaqat mavzu bo'yicha tajribaga ega bo'lishlari, balki talabalarning turli ehtiyojlarini qondirish uchun o'qitish metodikalarini yangilash va moslashtirish qobiliyatiga ega bo'lishlari kerak. Ushbu maqola ta'lim tashkilotlarida pedagogik mahorat va ijodkorlikning ahamiyatini o'rganish va ularning o'qitish-o'qitish jarayoniga ta'sirini tahlil qilishga qaratilgan.

Ko'plab tadqiqotlar samarali o'qitishda pedagogik mahorat va ijodkorlikning ahamiyatini ta'kidlaydi. Pedagogik mahorat bir qator vakolatlarini o'z ichiga oladi, shu jumladan o'quv dizayni, sinfni boshqarish va baholash texnikasi. Boshqa tomondan, ijodkorlik yangi g'oyalar, yondashuvlar va o'qitish muammolariga echimlar yaratish qobiliyatini o'z ichiga oladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, yuqori darajadagi pedagogik mahorat va ijodkorlikka ega o'qituvchilar talabalarni jalb qilish, chuqurroq o'rganishni osonlashtirish va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish uchun yaxshi jihozlangan.

Ushbu tadqiqotda pedagogik mahorat, ijodkorlik va o'quv jarayoni o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganish uchun sifatli yondashuv qo'llaniladi. Ma'lumotlar tajribali o'qituvchilar bilan suhbatlar va sinf kuzatuvlari orqali to'planadi. Sifatli tahlil o'qitish amaliyotida pedagogik mahorat va ijodkorlik bilan bog'liq takrorlanadigan naqsh va mavzularni aniqlash uchun kodlash va tematik tahlilni o'z ichiga oladi.

Pedagogik mahorat, ijodkorlik va o'quv jarayonini samarali tashkil etish va tahlil qilish o'qitishning muhim jihatlari bo'lib, talabalarning o'qishi va faolligiga katta ta'sir ko'rsatishi mumkin. Mana har birining taqsimoti:

Pedagogik mahorat: bu o'qituvchining ma'lumotni samarali etkazish va o'rganishni osonlashtirish uchun turli xil o'qitish usullari va strategiyalarini qo'llash qobiliyatini anglatadi. Malakali o'qituvchi turli xil ta'lim uslublarini tushunadi va ularning yondashuvini alohida talabalar yoki guruhlarning ehtiyojlariga moslashtira oladi. Shuningdek, ular talabalarning ishtiroki va hamkorligini rag'batlantiradigan ijobiy va inklyuziv o'quv muhitini yaratishi mumkin.

O'qituvchining ijodkorligi: o'qitishda ijodkorlik qutidan tashqarida fikrlash qobiliyatini va talabalarni jalb qilish va o'rganishni yanada qiziqarli va mazmunli qilishning innovatsion usullarini ishlab chiqishni o'z ichiga oladi. Ijodiy o'qituvchilar ko'pincha o'quv tajribasini oshirish va turli xil ta'lim imtiyozlarini qondirish uchun turli xil o'quv materiallari, texnologiyalar va interaktiv tadbirlardan foydalanadilar.

O'quv jarayonini tashkil etish: o'quv jarayonini tashkil etish darslarni, tadbirlarni va baholashni izchil va mantiqiy tarzda rejalashtirish va tuzishni o'z ichiga oladi. Bunga aniq o'quv maqsadlarini belgilash, tarkibni samarali ravishda ketma-ketlashtirish va talabalarga ushbu maqsadlarga erishish uchun zarur resurslar va yordam berish kiradi. Uyushgan o'qituvchilar, shuningdek, talabalarning rivojlanishini kuzatish va kerak bo'lganda o'qitish strategiyasini sozlash uchun tizimlarga ega.

O'quv jarayonini tahlil qilish: o'quv jarayonini tahlil qilish o'qitish amaliyoti, talabalar natijalari va o'qitishning umumiy samaradorligini aks ettirishni o'z ichiga oladi. O'quv jarayonini tahlil qiladigan o'qituvchilar takomillashtirish yo'nalishlarini aniqlay oladilar, ma'lumotlardan xabardor qarorlar qabul qiladilar va doimiy ravishda o'qitish qobiliyatlari va talabalarning ta'lim natijalarini oshirishga intilishadi.

Pedagogik mahorat, ijodkorlik va o'quv jarayonini samarali tashkil etish va tahlil qilish samarali o'qitishning muhim tarkibiy qismidir. Ushbu fazilatlariga ega bo'lgan o'qituvchilar talabalarni jalb qilish, o'rganishni rivojlantirish va ijobiy va ta'sirchan ta'lim tajribasini yaratish uchun yaxshi jihozlangan.

Ta'lim jarayonini tahlil qilishda pedagogik mahorat ko'p qirrali va samarali o'qitish uchun juda muhimdir. Bu erda ba'zi asosiy jihatlari:

Ta'lim nazariyalarini tushunish: malakali o'qituvchi turli ta'lim nazariyalari (masalan, bixeviorizm, konstruktivizm, ijtimoiy-madaniy nazariya) va ularning turli ta'lim sharoitlariga qanday tatbiq etilishini yaxshi bilishi kerak. Ushbu tushuncha ba'zi o'qitish usullari yoki aralashuvlari nima uchun samarali yoki samarasiz ekanligini tahlil qilishga yordam beradi.

Baholash savodxonligi: o'qituvchilar baholash texnikasini yaxshi bilishlari va o'quvchilarning taraqqiyotini aniqlash va takomillashtirish yo'nalishlarini aniqlash uchun baholash ma'

lumotlarini qanday talqin qilishni tushunishlari kerak. Bu baholash vositalari va amaliyotlarining asosliligi, ishonchliligi va adolatliligini tahlil qilishni o'z ichiga oladi.

Differensiallash: samarali o'qituvchilar o'z o'quvchilarining turli ehtiyojlari, qiziqishlari va qobiliyatlarini tahlil qiladilar va shunga mos ravishda o'qitishni o'rgatadilar. Ular turli xil o'quv uslublari va tayyorgarlik darajalariga mos keladigan ko'rsatmalarni farqlaydilar, bu esa barcha talabalarining muvaffaqiyatga erishish imkoniyatlariga ega bo'lishini ta'minlaydi.

Mulohaza va o'z-o'zini baholash: malakali o'qituvchilar o'qituvchilik amaliyotini doimiy ravishda aks ettirish va o'z-o'zini baholash bilan shug'ullanadilar. Ular kuchli va o'sish yo'nalishlarini aniqlash uchun o'zlarining o'quv qarorlarini, sinfdagi o'zaro aloqalarni va talabalar natijalarini tahlil qiladilar. Ushbu aks ettiruvchi amaliyot doimiy takomillashtirish va kasbiy rivojlanishga yordam beradi.

Ma'lumotlardan xabardor qaror qabul qilish: o'qituvchilar o'qitishni rejalashtirish va qaror qabul qilish jarayonlarini xabardor qilish uchun turli xil ma'lumotlarni (masalan, standartlashtirilgan test ballari, shakllantiruvchi baholar, anekdot yozuvlari) to'plashlari va tahlil qilishlari kerak. Ma'lumotlarni tahlil qilish o'qituvchilarga qo'shimcha yordam kerak bo'lishi mumkin bo'lgan naqshlar, tendentsiyalar va sohalarni aniqlashga yordam beradi.

O'qitishni loyihalash va rejalashtirish: pedagogik malakali o'qituvchilar o'quv maqsadlari, tarkibni ketma-ketligi va o'qitish strategiyalari kabi omillarni hisobga olgan holda o'quv faoliyatini diqqat bilan loyihalashtiradi va rejalashtiradi. Ular o'z talabalari uchun qiziqarli va samarali o'quv tajribalarini yaratish uchun o'quv dasturlari standartlari va o'quv tadqiqotlarini tahlil qiladilar.

Aloqa va aloqa: o'qituvchilar tushunishni aniqlash va o'z vaqtida fikr bildirish uchun talabalarining javoblari, savollari va noto'g'ri tushunchalarini tahlil qiladilar. Samarali muloqot qo'llab-quvvatlovchi o'quv muhitini yaratadi va talabalarining ishtiroki va faolligini rag'batlantiradi.

Hamkorlik va kasbiy ta'lim jamoalari: malakali o'qituvchilar hamkasblari bilan hamkorlik qiladi va tushunchalar, manbalar va eng yaxshi amaliyotlarni baham ko'rish uchun professional ta'lim jamoalarida ishtirok etadi. O'qitish va o'qitish tajribalarini birgalikda tahlil qilish jamoaviy muammolarni hal qilishga va talabalarining natijalarini yaxshilashga olib kelishi mumkin.

O'quv jarayonini tahlil qilishda pedagogik mahorat o'rganish nazariyalarini chuqur tushunishni, baholash savodxonligini, differentsiatsiyani, aks ettirishni, ma'lumotlarni tahlil qilishni, o'qitishni loyihalash, aloqa va hamkorlikni o'z ichiga oladi. Tahliliy ko'nikmalarini doimiy ravishda takomillashtirish orqali o'qituvchilar talabalarining o'qishi va rivojlanishiga ko'maklashish samaradorligini oshirishi mumkin.

Topilmalar ta'lim tashkilotlarida o'qituvchilar o'rtasida pedagogik mahorat va ijodkorlikni rivojlantirish muhimligini ta'kidlaydi. Kasbiy rivojlanish imkoniyatlari va qo'llab-quvvatlash tarmoqlarini taqdim etish orqali muassasalar o'qituvchilarga o'qitish amaliyotini doimiy ravishda takomillashtirish imkoniyatini berishi mumkin. Bundan tashqari, pedagogik mahorat va ijodkorlikni o'qituvchilarni tayyorlash dasturlariga kiritish kelajakdagi o'qituvchilarni 21-asrda talabalarning rivojlanayotgan ehtiyojlarini qondirish uchun yaxshiroq tayyorlashi mumkin.

Xulosa va takliflar:

Xulosa qilib aytganda, pedagogik mahorat va ijodkorlik o'quv jarayonini shakllantirishda va talabalar muvaffaqiyatini rag'batlantirishda ajralmas rol o'ynaydi. Ta'lim tashkilotlari maqsadli o'qitish, murabbiylik dasturlari va hamkorlikdagi o'quv jamoalari orqali o'qituvchilar orasida ushbu atributlarni rivojlantirishga ustuvor ahamiyat berishlari kerak. Innovatsiya va tajriba madaniyatini tarbiyalash orqali muassasalar talabalar o'rtasida qiziqish, tanqidiy fikrlash va umrbod o'rganishni ilhomlantiradigan dinamik o'quv muhitini rivojlantirishi mumkin.

Adabiyotlar:

1. Pedagogika. Ensiklopediya. 1-jild. A-Yo (mas'ul muharrir R.Safarova) □T.: 2015
2. Жураев Б.Т. Деятельность педагога по гуманизации учебно-воспитательного процесса //Научные школы. Молодежь в науке и культуре XXI в.: материалы междунар. науч.-творч. форума. – 2017. – Т. 31.
3. Жураев Б.Т. Социально-духовное развитие студентов //Россия-Узбекистан. Международные образовательные и социально-культурные технологии: векторы развития. – 2019. – С. 22-23.
4. Davronov I.E., Jurayev B.T. Pedagogik va psixologik fanlarni o'qitish metodikasi. "Durдона" nashriyoti, -Buxoro, 2019.
5. Олимов Ш.Ш. Некоторые вопросы организации урока на основании педагогических технологий //Молодой ученый. – 2013. – №. 5. – С. 752-754.